

ชื่อหนังสือพิมพ์ ไทยนิวส์	วันที่ 30 ส.ค. 2552	ปีที่ 39	ฉบับที่ 14059	หน้า 5
-------------------------------------	-------------------------------	--------------------	-------------------------	------------------

มรดกอีสาน

ส่งผีอำยม่วง: พิธีกรรมบำบัดไข้

"ส่งผีอำยม่วง" หรือ "ส่งเคราะห์อำยม่วง" เป็นพิธีกรรมในการส่งเครื่องพลีกรรมไปให้ผีที่ประจำอยู่ที่ใดที่หนึ่งทิศหนึ่งทิศใด ซึ่งมีชื่อปรากฏตามทิศต่าง ๆ ดังนี้

๑. ผีอำยม่วง อยู่ประจำทิศเหนือ
๒. ผีอำยคำเหลือง อยู่ประจำทิศใต้
๓. ผีอำยหน้าผากซ้ำ อยู่ประจำทิศตะวันตก
๔. ผีอำยลก อยู่ประจำทิศตะวันออก

ในฐานะที่ผีอำยม่วงเป็นผีที่ถูกกล่าวถึงเป็นผีดั้งแรกในตำราจึงเรียกชื่อพิธีกรรมว่า "ส่งผีอำยม่วง" หรือ "ส่งเคราะห์อำยม่วง"

เมื่อเกิดการเจ็บไข้ได้ป่วย ชาวอีสานนาเชื่อว่าสาเหตุจากการกระทำของผีดั้งกล่าว หากต้องการให้หายจากโรคภัยควรจัดให้มีพิธีส่ง ดังปรากฏในตำราโบราณของ **พ่อน้อยมูล นวลตา บ้านยาพาย ตำบลบวกคั่ง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่** ว่า "ลูกอ่อนก็ดี คนแก่ก็ดี คันเป็นพยาธิหรือส่งเคราะห์อำยม่วงเสีย แม่นหลังเป็นหนักก็เป็นหน้อย แม่นเป็นหน้อยก็จักหาย แม่นหลังตายก็บ่ตาย เท้าว้นไว้แกดกัมมสิ่งเดียว พระเจ้าก็บ่ห้ามได้แล" ความว่า เด็กหรือผู้ใหญ่ก็ตาม หากโรคภัยเบียดเบียนให้ประกอบพิธีส่งเคราะห์อำยม่วงเสีย จะสามารถผ่อนหนักให้เป็นเบา เมื่อทุเลาแล้วจะหาย แม้อาการหนักปางตาย ก็อาจรอดชีวิต เว้นไว้แต่เป็นเพราะผลแห่งกรรมเท่านั้น ซึ่งแม้แต่พระผู้เป็นเจ้าก็มีอาจห้ามความเจ็บและความตายได้

ชื่อหนังสือพิมพ์ ไทยนิวส์	วันที่ 30 .ส.ค. 2552	ปีที่ 39	ฉบับที่ 14059	หน้า 5
-------------------------------------	--------------------------------	--------------------	-------------------------	------------------

การประกอบพิธี เจ้าภาพจะต้องจัดเตรียมเครื่องประกอบพิธีสองอย่าง อย่างแรกคือ "ขันตั้งอาจารย์" ได้แก่พานเครื่องค่านับครู ของผู้ประกอบพิธี ซึ่งประกอบด้วย กรวยดอกไม้ ๔ กรวย กรวยหมกพลู ๔ กรวย เทียนขี้ผึ้ง ๔ คู่ ผ้าขาว ๑ ชั้น ผ้าแดง ๑ ชั้น เงิน ๓๒ บาท อย่างที่สองคือ "สะตวง" ได้แก่กระทงกาบกล้วยรองพื้นด้วยใบตองกล้วยและใบมะม่วงแล้วบรรจุเครื่องพิธีกรรมอันประกอบด้วย เนื้อสด ปลาสด อาหารคาวหวาน ขนม ผลไม้ หมาก พลู บุหรี่ ดอกไม้ รูปเทียน ทั้งหมดให้มีจำนวน ๔ พร้อมเขียนชื่อผีทั้งสี่ว่า

ผีอำมม่วง อยู่หัวเมือง

ผีอำคำเหลียง อยู่หล้าน้ำ

ผีอำหน้าผากซ้ำ อยู่วันตก

ผีอำล็ก อยู่วันออก

ใส่ชื่อผีลงในสะตวง แล้วปักช่อคือธงสามเหลี่ยมขนาดเล็กสีดำ แดง เหลือง และสีเทา ทั้งสี่มุมของสะตวง

ผู้ประกอบพิธีจะให้ผู้ปวยนั่งยอง ๆ ถือสะตวงไว้ จากนั้นจึงกล่าวคำโองการว่า

ดูรา จตุรย์กขา	ข้าแต่ผียักษ์ทั้งสี่
อันสถิตที่โขงเขต	ประเทศด้าวอาณา
เป็นท้าวพระยาแก่ผี	อันมียังเถื่อนถ้ำ
ทุกทำนน้ำแลซึมซ้ำ	มีทั้งผิวยาและผีโป่ง
ผีเสื้อทุ่งและเลือนา	ผีตายคังคางไม้
ผีเสื้อไร่และเลือนสวน	ผีเกลากวนยันยู
ผีรุ่งอยู่เป็นชุม	ผีได้หลุมหลบเลี้ยว
ผีมันเงี้ยวจามจ่อ	ผีแขกห่อสั้นหนาว
ผีหมู่ลาวปนร้อง	ผีม้าบ้องผีป่า
ผีเสื้อล่าหากิน	ผีบนดินเทียวทอง
ผีอันมาถูกต้องกายา	หือได้เป็นโรคาพยาธิ
ปัฐชาติวัน	
บัดนี้ ผู้ข้า	ก็หาได้มายัง
ข้าวน้ำโภชนาโดยริบ	มีทั้งขึ้นดิบบ่แกง
มีแพวขึ้นแดงบ่ต้ม	มีแพวลูกส้มหวานล่า
แกงลำยำมวลมาก	หากเอามาได้ผู้นี้
อันเป็นเจ้าสะหริษัตริย์	มีบุญหนักยิ่งกว่าฟ้า
มีบุญหนายิ่งกว่าดิน	ผู้เจ้าได้ยินแล้วเล่า
หือสูเจ้าถอดพิษ	หือลิดออกยังหนามไม
หือออกไปเสียแต่อันนี้ยามนี้	สิบปีอย่าได้มาถ้ำ
ห้าร้อยปีอย่าได้มาไซ	โอมพุท พุท สวหายฯ

ชื่อหนังสือพิมพ์ ไทยนิวส์	วันที่ 30 ส.ค. 2552	ปีที่ 39	ฉบับที่ 14059	หน้า 5
------------------------------	------------------------	-------------	------------------	-----------

กล่าวจบอาจารย์ผู้ประกอบพิธีจะเอาดวงเวียนรอบเหนือศีรษะคนไข้ ๓ รอบ
แล้วให้นำไปพลีบริเวณสามแยก สี่แยก หุ่นาหรือทำน้ำตามแต่จะเห็นควร
จากนั้นผู้ประกอบพิธีจะรดน้ำมันต์ และทำพิธีผูกข้อมือด้วยบทคาถาว่า
สั กัก ตวา พุทธระตะนัง โอสถัง อุตตะมัง วะรัง
หิตัง เทวะมะนุสสานัง พุทธะเตเชนะ โสตถินา
นัสสันตุปัททะวา สัพเพ ทุกขา วุปะสะเมนตุ เต
สั กัก ตวา รัมมะระตะนัง โอสถัง อุตตะมัง วะรัง
ปะริพาหุปะสะมะนัง รัมมะเตเชนะ โสตถินา
นัสสันตุปัททะวา สัพเพ ทุกขา วุปะสะเมนตุ เต
สั กัก ตวา สังฆะระตะนัง โอสถัง อุตตะมัง วะรัง
อาหุเนยยัง ปาหุเนยยัง สังฆะเตเชนะ โสตถินา
นัสสันตุปัททะวา สัพเพ โรคา วุปะสะเมนตุ เตฯ
เสร็จพิธีแล้ว ญาติจะเฝ้าดูอาการว่าเป็นอย่างไร อย่างน้อย ๓ วัน ๗ วัน
หากอาการยังไม่ดีขึ้น ต้องหาวิธีอื่นต่อไป

สนั่น ธรรมธิ

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่